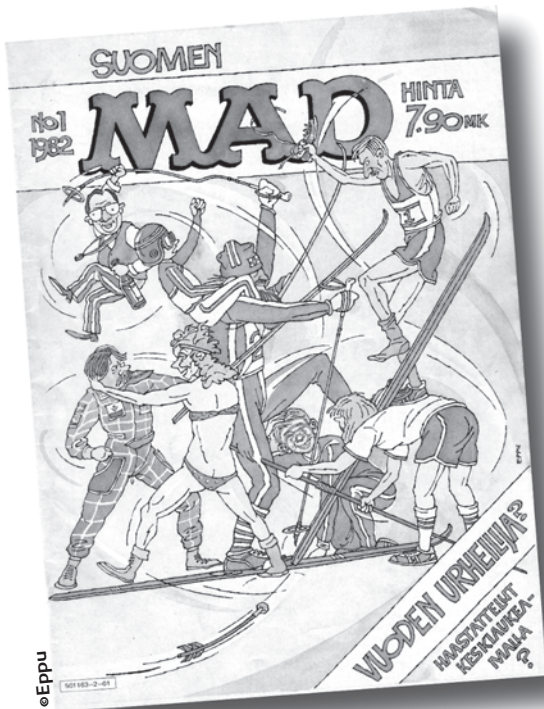

Suomen MAD meni melkein multiin

Heti ensimmäisessä Suomen Madissä oli suomalaiskansallinen kansikuva. Kuvittaja-nimimerkki Eppu on jäänyt unholaan.

Vesa Kataisto

William Gainesin kustannusyhtiön lippuilmalaivana keikkunut MAD on kahdesti koetellut rantautumista Suomeen. Ensimmäinen kokeilu, Suomalainen MAD, tapahtui vuosina 1970 – 72, tuloksena 30 numeroa ja pari suomennettua pökkaria. Kymmenen vuotta myöhemmin uusi lanseeraus onnistui tukevammin, vuosien 1982 – 2005 välillä ehti ilmestyä yhteensä 245 numeroa Suomen MAD -lehteä, kymmeniä pökkareita ja Mad-spesiaalialbumeita aluksi Semicin ja sittemmin Egmontin julkaisemana. Hurjimmillaan Suomen Mad oli Timo "The"

Metsäsen huseeratessa lehden toimittussihteerinä. Metsäsen aivoituksista ovat peräisin lukuisat mieleenpainuvat mainoslauseet, kuten "MAD – neljä kirjainta johon voit luottaa".

Alkuperäisen Madin usein kaavamaisuuteen asti kangertunut huumorivääntö sai rytydytystä suomalaisilta tekijöiltä. Suomalaista Madia avusti poliittiseen satiiriin erikoistunut Seppo Lindqvist. Suomen Madia tukivat puolestaan mm. Ensio Aalto, Ilkka Heilä, Juba Tuomola, Jukka Murtoosaari, Jari Rasi ja Petri Hiltunen. Kaikkein ahkerin härmäläinen madisti on Samson eli Samuli Lintula.

Suomalainen Mad ehti kukistaa kotimaisen pilalehti Arpuusin, Suomen Mad puolestaan selätti Pahkasian. Vahvimmaksi osoittautui kuitenkin Myrkkyy, alkujaan norjalainen Pyton, jota nykyisellään, tosin alkuaikojia monipuolisemmassa ja kotimaisemmassa muodossa, julkaistaan vain Suomessa.

"Kaikkien huumorilehtien levikki putosi 1990 -luvun mittaan alas, huippuvuosiin nähden suorastaan sääliittäviin lukuihin. Yksin Myrkkyyä on turha syyttää ostavan yleisön ylenkatseesta", arvioi Suomen Madin toimittaja Asko Alanen.

"Pahkis oli kaikkein haurain, koska se oli kasattu "from scratch", eli muita

Ilkka Heilä teki Madiin tämän suomalaisen elokuvan ytimeen porautuvan parodian jo vuonna 1984.

työlämmiin, kalliimmiin ja monimutkaisemmin luodusta alkuperäismateriaalista. Mad ja Myrkkyy koostuivat enimmäkseen valmiista juutuista, jotka vain käännettiin.”

”Kaikilla oli oma lukijakuntansa, joka ei käsittäkseni ole mennyt kovinkaan kattavasti päällekkäin ainakaan Myrkyyn yllyttämien räkänokkien suhteen. Joukkopako tapahtui siis genrestä pois eikä sen sisällä. Pahkis ja Mad ovat myös pelanneet enemmän ajankohtaisella satiirilla, joista räikeä ja itseään karrikoiva todellisuus tylsytti terän. Kumpikaan ei poistunut joukostaamme urakunksa huipulla ollessaan, sekin täytynee tunnustaa.”

Pahkasika vietiin saunan taakse jo jouluna 2000. Turhaan ei päätoimittaja Markku Paretzkoi todennut, ettei Pahkikselle ole enää sijaa lehtioskissa. Ns. ”vakavat” viikko-lehdet ovat ohittaneet Pahkiksen hulvattomimmatkin oivallukset. Kun Amerikoissa National Lampoon-lehti tuli tiensä päähän 1998, moni sen avustajista siirtyi MADin palvelukseen, esimerkiksi Shary Flenniken. Hie-man samoin kävi myös meillä, kun Pahkiksen poistuttua Suomen Mad peräänkuullutti lisää kotimaisia tekijöitä avustajikseen. Nykyään Aamulehdessäkin vaikuttava pilakuvamaakari ja Pahkiksen ahkera kieliviuastelija Martti Vasamaa voitti kisan Metaflora ja lauantaifauna -sarjallaan ja jäi Madin ja Myrkyyn pysyvään avustajakaartiin.

Kuva: Vesa Kataisto

Timo ”The M” Metsänen toimi Madin legendaarisena toimitussihteerinä 1980-90 -luvulla.

”Mad-lähestymistapaa oli helppo soveltaa ja varioida kotimaisissa aiheissa ja kiitettävästi eri taiteilijat ovatkin ottaneet osaa talkoisiin. Persoonallisillekin tyyille ja huumorin lajeille oli rutosti tilaa hullujen Mad-legendojen katveessa. Osa kotimaisista juutuista ja täsmäparodioista oli selviä vetonauhoja – esimerkiksi Apulanta/Punktsi-Punk –satiirinumero myi selvästi muita paremmin, ja sitä on nykyään hankalampi löytää. Kotimaisen kansikuvan vaikutus oli silti

yleensä pettymys, vaikka hienoja ja sensaatiomaisia hupisovelluksia (Kata, Linda, Pulp Fiction, 101 leningrad dalmacowboyta) niihin kehiteltiin.

Ulkomailla ole tullut kommentteja suomalaisten tekijöiden visioinneista. Ainoa muistamani palautte saatiin Ruotsista, kun Arlan ”pieni lehmä meissä” teki Samsonin sarjakuvassa Alienin ja turautti rinta-kehästä ulos. En tiedä tahi muista Mad-päämajan reagoineen meidän domestisiin sarjoihimme. Edellä mainittua Dalmatian kantta muistivat kyllä erään kerran kehaista.”

Jokainen Suomen Madin nimissä tehty julkaisu on tallennettu brändin omistavan Time/Warnerin arkistoihin. Huomautuksia mädännäisyksistä ei siis tullut, mutta Myrkkyy on aiheuttanut harmaita hiuksia. Semicin logo jätettiin aikoinaan kannesta pois, ja pieniä itsesiistytymistä on aika ajoin tehty Rautakirjan tai tv-tanttojen älähdettyä.

”Nykyään Egmontin logo on kyllä Myrkyyn kanssa. Ehkä ”puhdistukset” kätkivät ohimennen mauttomimpia särmiä, mutta ne aiheuttivat myös hillittömiä luovia toimenpiteitä, kuten Santtu Liiman homostelevan lätkäsatiirin pahimpien näyttöpaikkojen peittäminen Timo Julilan naamalta. Lopputulos on kiistatta rivomman näköinen. Viime numeroa 10/05 selatessa Myrkkyy ei tunnu tyyntyneen. Surrealistisia huumorivisioita (Kaz, Rocky, Firkin), erilaisia akteja, suorituselimiä, pornotähtiä, Pera Pervon paluuta, Sihvosen superkinkyjä, tuhmia uutisia ja rumia eritteitä on joulumielen kohotuksena entiseen malliin. Tai siis ainakin siihen asti, kunnes joku vähittäismyyjä taas sijoittaa Myrkyyn sinne Muumi-kullan ja Barbie-lehden viereen.”, Alanen tuumii.

Suomen Mad ei ole edelleenkään hengetön. Vuodelle 2006 on suunnitteilla kaksi tai kolme satasivuista erikoisjulkaisua. Ehkä jonakin päivänä myös syystä tahi toisesta painokoneista pois reväisty Samsonin ”Riphard Scary” –albumi pääsee kipareiden hyllyille, kenties jopa maksavien ostajien koteihin asti.

”Ensimmäisessä Mad-spesiaalissa on kokeeksi 16 värisivua, valikoima viiden lehden vetävimpiä juttuja, Samsonin ja Vasamaan pilakuvia, sekä värillinen Scary-ukeama eläimellisten terroristien superkivasta maailmasta. Katsotaan nyt sitten, miten moinen puhuttelee Suomen madannaista kansaa ja miten homma siitä etenee.”

Jukka Murtosaari piirsi Suomen sankaria klassiseen Mad-tyyliin 1985.